

SİİRT ENGELSİZ YAŞAM BAKIM REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ TAKİP ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2026/30

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 7/5/2026 tarihli ve 2026/465 sayılı kararıyla oy birliğiyle kabul edilmiştir.

KISALTMALAR	iii
GİRİŞ	1
I. GENEL BİLGİLER	2
A. Merkez Hakkında Genel Bilgiler	2
B. Merkez Personeli	3
C. Koruma Altına Alınan Kişiler	4
II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....	5
A. Fiziksel Koşullar	5
B. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları.....	7
C. Beslenme	9
D. Sağlık ve Bakım Hizmetleri	9
E. Psikososyal Servis Hizmetleri	11
F. Faaliyetler ve Günlük Yaşam.....	12
G. Dış Dünyayla İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim.....	13
III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER.....	13
A. Değerlendirme	14
B. Önceki Ziyarete Verilen Tavsiyelerin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler...	14
C. Tavsiyeler	19
1) Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler	19
2) Siirt Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler.....	20
3) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler	21

md. : Madde

OPCAT : İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele
veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol

TIHEK : Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

UÖM : Ulusal Önleme Mekanizması

GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK); 6/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak TIHEK'in görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. Engelsiz Yaşam, Bakım ve Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezleri; 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun 3'üncü maddesi uyarınca *"...bedensel, zihinsel ve ruhsal engellilikleri nedeniyle normal yaşamın gereklerine uymama durumunda olan kişilerin, fonksiyon kayıplarını gidermek ve toplum içinde kendi kendilerine yeterli olmasını sağlayan beceriler kazandırmak veya bu becerileri kazanamayanlara devamlı bakmak üzere kurulan sosyal hizmet kuruluşlarıdır."*

5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek TIHEK'in görevleri arasında yer almaktadır. Bu bağlamda Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine ziyaret gerçekleştirmek TIHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

6. Anılan görevin icrası kapsamında 12/5/2025 tarihinde Siirt Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine¹ habersiz bir takip ziyareti gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu İkinci Başkanı Muhammet Ecevit CARTİ, İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanları ... ve ..., Başkan Müşaviri ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ve ... ile Kurumumuzun talebi üzerine Siirt Valiliği tarafından görevlendirilen Hekim ... ile Psikolog ... yer almıştır.

7. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Bu görüşmede Ziyaret Heyeti tarafından TİHEK'in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri hakkında bilgi verilmiş ve Merkeze ilişkin genel bilgiler edinilmiştir. Sonrasında, Ziyaret Heyeti tarafından engelli bireylerin yaşam alanlarına sırasıyla gidilmiş ve engelli bireylerle personel olmaksızın özel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Akabinde ortak kullanım alanları incelenmiş bu sırada Merkez İdaresi tarafından Merkezin işleyişine ilişkin bilgiler paylaşılmıştır. Ziyaret sonunda İdare ile son bir toplantı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler paylaşılmış, ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve ikinci takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş olup ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 30/12/2024 tarihli ve 2024/1310 sayılı kararı ve Başkanlık Makamınının 30/4/2025 tarihli ve 50417 sayılı oluruna istinaden 12/5/2025 tarihinde Siirt Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine gerçekleştirilen takip ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

I. GENEL BİLGİLER

A. Merkez Hakkında Genel Bilgiler

9. Merkez, 60 kişi kapasiteli hizmet binasında, bakım ve korunma ihtiyacı olan ruhsal ve zihinsel engelli bireylere yönelik yatılı bakım hizmeti vermek üzere 2013 yılında faaliyetlerine başlamıştır.²

10. Merkez şehir merkezine yaklaşık 7 kilometre uzaklıkta olup Merkeze toplu taşıma

¹ Bundan sonra kısaca “Merkez” olarak ifade edilecektir.

² Merkez, Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğününün 12/7/2011 tarihli ve 95 sayılı oluru ile açılmıştır.

araçları ile ulaşımın sağlanabilmektedir.

B. Merkez Personeli

11. Merkezde 81 personelin görev yaptığı öğrenilmiştir. Personelin ünvan bazında sayısal dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

ÜN VAN	PERSONEL SAYISI
Müdür Vekili	1
Müdür Yardımcısı	2
Psikolog	1
Sosyal Çalışmacı	4
Hemşire	2
Ambar Memuru	1
Yurt Yönetim Memuru	1
Memur	1
Sağlık Personeli	3
Fizyoterapist	1
Şoför	1
Bakıcı Personel	36
Temizlik Personeli	6
Bahçıvan	1
Güvenlik Personeli	6
Berber	1
Kaloriferci	2
Teknisyen Yardımcısı	2
Aşçı	2
Destek Personeli	7
TOPLAM	81

Tablo 1: Ünvan Bazında Kurum Personeli Sayısı

12. Merkezde; 18 kadın ve 63 erkek personel görev yapmaktadır. Söz konusu personelin; 24'ü ön lisans/lisans, 41'i lise, 16'sı ise ortaokul ve ilkokul mezunudur.

13. Merkezde görev yapan memurların 08.00–17.00 saatleri arasında çalıştıkları, mesai sonrasında nöbetçi amir olarak görev yapabildikleri; sürekli işçi statüsündeki bakıcı personelin ise 7 gün 24 saat esasına göre 08.00–20.00 ve 20.00–08.00 olarak iki vardiya şeklinde görev yaptıkları bilgisi edinilmiştir.

14. Merkezde bakıcı personel olarak görev yapan 36 personelden 27'sinin “*Zihinsel Engelliler için Öz Bakım*” ve “*Hasta ve Yaşlı Hizmetleri*” sertifikasına sahip olduğu öğrenilmiştir. Merkez İdaresi ile gerçekleştirilen görüşmede İdare tarafından, engelli bireylerin öz bakımı ve ihtiyaçlarının karşılanmasının özen gerektiren süreçler olması nedeniyle iş gücü gerektirdiği ve dolayısıyla Merkezde görev yapan bakıcı personel sayısının yetersiz kalabildiği ifade edilmiştir.

15. Merkez personeline yönelik 2025 yılı içerisinde; Öfke Kontrolü ve Stres Yönetimi, Mahremiyet, Engelli Bireylerin Sosyal Hakları, Etik Değerler, Sporun Engelli Rehabilitasyonu Üzerindeki Etkileri, Engelli Bireylerin Fiziksel Gelişiminde Sporun Önemi ve Faydaları, İlk Yardım, Hijyen, Engelli Bireylerde Öz Bakım Becerileri, Diyabet, Obezite ve Sağlıklı Beslenme, Yeterli ve Dengeli Beslenme, Engelli/Yaşlılarda Düşmeyi Önleme ve Yatağa Bağlı Engelli/Yaşlılarda Pozisyonlama eğitimlerinin düzenlendiği bilgisi edinilmiştir. Merkez personelinin insan hakları ile işkence ve köyü muameleyle mücadele konularına ilişkin eğitim almadığı öğrenilmiştir.

C. Koruma Altına Alınan Kişiler

16. Merkezde; ruhsal ve zihinsel engeli nedeni ile günlük hayatın tekrar eden gereklerini yerine getiremeyecek durumda olan 18 yaş üstü engelli bireylere hizmet verilmektedir.

17. Engelli bireylerin Merkeze kabullerinin; kendileri, aileleri veya yasal temsilcilerinin engelli bireye ait erişkinler için engellilik sağlık kurulu raporu ile Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne veya Sosyal Hizmet Merkezlerine yapacakları başvuru üzerine kendileri hakkında düzenlenen sosyal inceleme raporu sonucuna göre yapıldığı öğrenilmiştir. Bununla birlikte engelli bireylerin bakım merkezine yerleştirilebilmesi için mülki amirler, sağlık kuruluşları, köy muhtarları, genel kolluk kuvvetleri ve belediye zabıta memurları, çevrelerinde bulunan engellilerin bakım merkezine yerleştirilmesi için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüklerine veya sosyal hizmet merkezlerine engelli bireyin bakım ve rehabilitasyonu amacıyla bildirimde de bulunabilmektedir. Ayrıca, diğer kamu kurum ve

kuruluşları ile vatandaşlar da talepte bulunabilmektedir³. Engelli bireylerin kuruluştan ayrılması yasal temsilcinin yazılı talebi üzerine yapılabilmektedir. Bu taleplerin değerlendirilmesi, Kuruluş Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulu⁴ tarafından alınan kararlar neticesinde Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünün kararı ile yapılmaktadır.

18. Merkezin hizmet kapasitesinin 60 olduğu ve ihtiyaç halinde kapasitenin üzerinde misafir (geçici) engelli birey kabulü yapılabildiği bilgisi edinilmiştir. Ziyaret tarihi itibarıyla Merkezde; 17'si kadın, 37'si erkek olmak üzere 54 engelli bireyin hizmet aldığı belirtilmiştir.

19. Merkezde; 1 Suriye uyruklu, 22 kronik rahatsızlıkları bulunan, 9 da yaşlı engelli bireyin bulunduğu İdare tarafından bildirilmiştir. Merkezde bulunan bireylerin çoğunun ruhsal ve zihinsel engellerinin bulunduğu, bir kısmının ise bedensel engelinin olduğu görülmüştür.

20. Merkezde kalan 48 engelli bireyin vesayet altında olduğu öğrenilmiştir.

21. Merkeze kabulü gerçekleşen engelli bireylerin öncelikle dosyalarının incelenip kendileriyle ön görüşme yapılarak yaş, cinsiyet ve engel durumuna uygun olan yaşam evine ve odaya yerleştirme işlemlerinin yapıldığı, engellilerin birbiriyle uyum sorunu yaşamaları durumunda kalmakta oldukları odaları veya ihtiyaç halinde yaşam evlerinin değiştirilebildiği öğrenilmiştir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

22. Merkez 9.037 metrekare üzerinde kampüs şeklinde inşa edilmiş olup engelli bireyler tek katlı evlerde kalmaktadır. Ayrıca 17.445 metrekarelik bir arazinin Merkeze tahsis

³ 3/9/2010 tarihli ve 27691 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik md.12: “Mülki amirler, sağlık kuruluşları, köy muhtarları, genel kolluk kuvvetleri ve belediye zabıta memurları, çevrelerinde bulunan özürlüleri bakım ve rehabilitasyon hizmetlerinden yararlandırılması amacıyla il veya ilçe müdürlüklerine bildirebilirler. Ayrıca, diğer kamu kurum ve kuruluşları, vatandaşlar, özürlülerin kendileri veya akrabaları da bildirimde bulunabilirler.”

⁴ Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik md.10: “Koordinasyon ve değerlendirme kurulu, merkezin özelliğine göre kuruluş müdürü veya görevlendireceği bir kuruluş müdür yardımcısının başkanlığında, merkezde bulunan meslek elemanlarının birer temsilcisinden oluşur. Yeterli meslek elemanı bulunmadığı zaman mevcut mesleki personelden oluşturulur. Kurulun sekreteryası için sosyal serviste görevli bir meslek elemanı görevlendirilir.”, md.19: “(1) Özürlünün bakım ve rehabilitasyon merkezinden ayrılışı aşağıda belirtilen şekillerde gerçekleşir. a) Özürlünün kendisinin veya yasal temsilcisinin ayrılış talebinde bulunması ve bu talebin koordinasyon ve değerlendirme kurulunca uygun görülmesi.”

edilmiş olduğu ve bu alanın Merkez İdaresi tarafından ağaçlandırılarak Merkezde kalan engelli bireylerin rehabilitasyon süreçlerinde kullanıldığı bilgisi edinilmiştir.

23. İdare ve servislerin bulunduğu bina 2 katlıdır. Bu binaya girişin şifreli kapı ile sağlandığı ve binada engelli bireylerin de kullanabildiği bir asansörün bulunduğu görülmüştür.

24. Merkez yerleşkesinde 1 idarî bina ile 4 ev ve her evde 4 oda ve 1 salon bulunmaktadır. Yaşam evlerinin üçünün erkeklere, birinin ise kadınlara tahsis edildiği, yaşam evlerinin girişlerinde merdivenlerin yanı sıra engelli rampalarının da bulunduğu görülmüştür.

25. Merkezdeki yaşam evlerinde ortak kullanım alanı olarak; salon, mutfak, banyo ve tuvalet mevcut olup salonda televizyon ve oturma alanları bulunmaktadır. Yaşam evlerinin salonlarında yeteri kadar koltuk ve sandalyeler ile yemek masası, televizyon ve kamera bulunduğu görülmüştür. Ziyaret edilen yaşam evlerinin bazılarında bulunan televizyonların çalışır durumda olmadığı veya kırık olduğu, bazı duvar ve tavanlarda rutubet sorunu olduğu görülmüştür.

26. Evlerde bulunan odalar ortalama 20 metrekaredir. Erkek yaşam evlerinde odaların çoğunlukla 3, kadın yaşam evinde ise odaların 4 kişilik olduğu ve her engelli bireyin kişisel yatağı ve dolabının bulunduğu görülmüştür. Engelli bireylerin giysi dolaplarının duvara sabitlenmediği anlaşılmıştır.

27. Engellilerin yatak odalarının gündüzleri de açık olduğu, isteyen engellinin odasında istirahat edebildiği belirtilmiştir. Yaşam evlerinde bulunan mutfakların ise engelli bireylerin tek başlarına girişine kapalı olduğu ve bu alanlara refakatsiz giremedikleri bilgisi edinilmiştir.

28. Merkezde bulunan her engelli bireye mevsim koşullarına uygun kıyafet, yastık, çarşaf ve yorgan verildiği görülmüştür. Engelli bireylerin kıyafetlerinin günlük yıkandığı, nevresimlerin ise 3 günde bir değiştirildiği öğrenilmiştir. Ziyaret edilen yaşam evlerinde engelli bireylerin kıyafetlerinin ve nevresimlerinin temiz ve kullanıma uygun durumda olduğu görülmüştür.

29. Yaşam evlerinde bulunan lavabo ve banyo alanlarının genel olarak temiz ve kullanılabilir durumda olduğu görülmüştür. Tuvaletlerin bazılarında engelli bireylerin bu alanları kullanımına kolaylık sağlayacak tutunma barlarının bulunmadığı görülmüştür.

30. Yaşam evlerinde aydınlatmanın, odalarda ve ortak alanlarda yer alan pencerelerden doğal olarak ve lambalardan da yapay olarak sağlandığı, odaların ve ortak alanların aydınlık olduğu görülmüştür.

31. Havalandırmanın odalardaki yer alan pencerelerden sağlandığı, pencerelerin odaların havalandırılmasına yetecek büyüklükte olduğu görülmüştür.

32. Merkeze ait idari binanın ve engelli bireylerin kaldıkları evlerin ısınması doğalgaz ile sağlanmaktadır. Ayrıca idari bina ve evlerde mantolama işlemi yapılmıştır. Odalarda ayrıca klima ve yeterli sayı ve büyüklükte radyatör bulunduğu görülmüştür.

33. Merkezde sürekli olarak sıcak suya erişimin mümkün olduğu bilgisi edinilmiş, sıcak suyun ziyaret sırasında mevcut olduğu teyit edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan görüşmelerde, engelli bireyler tarafından ısınmaya ve sıcak suya erişime ilişkin bir sorun yaşanmadığı ifade edilmiştir. Ziyaret edilen yaşam evlerinin bazılarında bulunan klimaların çalışır durumda olmadığı görülmüştür.

34. Yaşam evlerinde acil çağrı butonlarının bulunmadığı görülmüştür⁵.

35. Merkezin 32 kamera ile izlendiği; kameraların güvenlik kulübesi, idari bina, bahçe ve yaşam evlerinde bulunduğu, yaşam evlerindeki kameraların ortak alanları ve oda girişlerini görebilecek şekilde koridorlarda konumlandırıldığı, odaların içinde kamera bulunmadığı görülmüştür. Merkez yetkilileri tarafından, kamera kayıtlarının geriye dönük 1 ay süreyle saklandığı ve İdare, nöbetçi amir ve güvenlik görevlisi tarafından izlenebildiği bilgisi verilmiştir. Kamera kayıtlarının geçmişe yönelik olarak 1 ay süreyle izlenebildiği teyit edilmiş, ancak Merkez sınırları içerisinde bulunan bahçe alanını gören kamera bulunmadığı anlaşılmıştır.

36. Kurumda haşere ve kemirgenlere karşı ilaçlamanın 2 haftada bir düzenli olarak yapıldığı belirtilmiş, incelenen belgelerden bu durum teyit edilmiştir. Ziyaret edilen evlerde ve odalarda haşere ve kemirgen sorununa rastlanmamıştır.

37. Merkezde yaşanabilecek elektrik kesintilerine karşı jeneratör bulunduğu öğrenilmiştir.

38. Merkezin Türk Standartları Enstitüsü erişilebilirlik belgesi bulunmadığı öğrenilmiştir.

B. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları

⁵ Engelli ve Yaşlı Bakım Kuruluşlarında Kalite İyileştirme Süreç Yönetimi Rehberi, Hizmet Alan Odaları ile İlgili Düzenlemeler, sayfa 29: "...Odalarda hizmet alanın özelliğine göre acil durumlar için buton ve telefon bulunmalıdır..."

39. Merkez İdaresi tarafından, sakinlerin talep ve şikâyetlerini sözlü olarak ilettikleri, bu talep ve şikâyetlerin ilgili birimlerle istişare edilerek mümkün olan en kısa sürede çözüme kavuşturulduğu ifade edilmiştir. Merkezde engelli bireylerin genel olarak birbirleri ile yaşadıkları sorunları sözlü olarak Merkez idaresine ilettikleri, bu konulara ilişkin olarak ev ve oda düzenlemelerinin yapıldığı bilgisi edinilmiştir.

40. Merkezde dilek ve şikâyet kutusu bulunduğu görülmüştür. Ayrıca Merkez İdaresi tarafından evlere düzenli ziyaretler yapılarak engelli bireylerin istek ve taleplerinin birebir görüşme şeklinde de toplandığı öğrenilmiştir. Engelli bireylerle yapılan görüşmelerde Merkez müdürü ile düzenli olarak görüşebildikleri ve isteklerini iletebildikleri öğrenilmiştir.

41. Kurum içerisinde 1 adet sakinleşme ve kontrol odası⁶ mevcuttur. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede; odaların yumuşak malzeme ile kaplandığı ve odalarda tuvalet bulunmadığı görülmüştür. Odada 2 adet kamera bulunduğu anlaşılmıştır. Yumuşak odanın tavanında rutubet sorunu olduğu, sıva ve boya dökülmeleri bulunduğu, havalandırmasının bulunmadığı anlaşılmıştır. Yumuşak odanın kullanımına ilişkin kayıtların tutulduğu ayrı bir defterinin bulunmadığı anlaşılmış, Merkez İdaresi tarafından odanın aktif olarak kullanılmadığı ifade edilmiştir.

42. Merkez personeli hakkında engelli bireylere yönelik kötü muamele sebebiyle olarak 4 olay hakkında adlî ve idarî süreç işletildiği bilgisine ulaşılmıştır. Merkez İdaresi ile yapılan görüşmede İdare tarafından engelli bireylere yönelik yaklaşım konusunda personelin sıkı şekilde takip edildiği ifade edilmiştir. İlgili soruşturmalara ilişkin belgelerin incelenmesi sonucunda Merkezde kalan engelli bireylerin yaşam evlerinde geçirdikleri kazalar sırasında görevli olan personel hakkında da tutanak tanzim edildiği ve personelin ihmâlinin olup olmadığının tespiti için de süreç başlatılabildiği anlaşılmıştır. 2024 ve 2025 yıllarında adlî ve idarî soruşturmalara konu teşkil eden olayların, görevli personelin yaşam evleri içerisinde engelli bireylerin mahremiyetlerinin sağlanmasına yönelik tedbir alınmaması şeklinde gerçekleştiği anlaşılmıştır. Yürütülen idarî soruşturma süreçleri sonucunda 1 personel hakkında uyarma, 1 personel hakkında kınama cezası verildiği, 1 soruşturmanın devam etmekte olduğu ve 1 soruşturmada ise ceza verilmesine yer olmadığı yönünde karar verildiği bilgisi edinilmiştir.

43. Görüşülen engelliler tarafından, Merkez personelinin genel olarak kendilerine olumsuz anlamda fiziksel veya sözlü müdahalede bulunmadığı, personelin tutum ve

⁶ Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik, md.28'de "Sakinleşme ve kontrol odası" olarak tanımlanan söz konusu oda, yumuşak oda ve süngerli oda olarak da bilinmektedir.

davranışlarından memnun oldukları ancak zaman zaman bazı bakıcı personelin seslerini yükselttiği ve sert bir tutum sergilediği belirtilmiştir. Bahse konu husus, İdare ile yapılan son görüşme kendilerine aktarılmış, İdare tarafından konu ile ilgili gerekli çalışmanın yapılacağı ifade edilmiştir.

C. Beslenme

44. Yemeklerin Merkezde hazırlandığı, engellilere günde 3 öğün şeklinde ve her öğünde 4 çeşit yemek verildiği⁷, diyet yemek ihtiyacı olan engelli bireyler için ayrı bir yemek listesi hazırlandığı, öğlen ve akşam yemekleri sonrasında ara öğün (kek, süt, meyve, kuruyemiş vb.) verildiği ve engelli bireyler ile personelin aynı yemekleri yediği öğrenilmiştir. Aylık yemek listesinin incelenmesinden ilgili hususlar teyit edilmiştir.

45. Yemeklerin Merkezde hazırlanması dolayısıyla yemek numunelerinin 72 saat süreyle mutfakta muhafaza edildiği görülmüştür.

46. Merkezde aylık yemek listesinin Merkez İdaresi tarafından planlandığı ancak diyetisyen kontrolünden/onayından geçmediği bilgisi edinilmiştir.

47. Engelli bireylerin yemeklerini evlerde bulunan yemek salonunda yediği, kendi başına yemek yiyemeyecek durumda olanlara bakıcı personelin yardımcı olduğu belirtilmiş bu husus görüşülen engelli bireyler tarafından da doğrulanmıştır. Görüşme gerçekleştirilen engelli bireyler yemeklerden memnun olduklarını ifade etmiştir.

48. Merkezde arıtma sistemi bulunmakta olup engelli bireylerin içme suyu ihtiyaçlarının arıtma suyu ile karşılandığı öğrenilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen engelli bireyler içme suyu temininde ve tüketiminde herhangi bir sorun yaşamadıklarını ifade etmiştir.

49. Merkezde kantin bulunmamaktadır. Merkez İdaresi tarafından engellilerin taleplerinin dışarıdaki marketlerden temin edildiği ifade edilmiştir. Merkezde kalanlarla yapılan görüşmelerde istedikleri yiyecek ve içeceklerin İdare tarafından alındığı ve kendilerinin de istediklerini dışarıdan alabildikleri ifade edilmiştir.

D. Sağlık ve Bakım Hizmetleri

⁷ Her bir ana öğünde 4 çeşit bulunduğu ve çeşitlerin çorba grubu, ana yemek grubu, pilav ve makarna grubu, salata, tatlı, meyve veya içecek grubundan oluştuğu öğrenilmiştir. Gün içerisinde en az bir öğün et grubu, bir öğün sebze grubundan çeşitler seçilerek listenin planlandığı ifade edilmiştir. Her bir öğünün; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının belirlemiş olduğu Gıda Rasyon çizelgesine uygun şekilde ölçülerek pişirildiği ifade edilmiştir.

50. Merkezde kalan engelli bireylerin sağlık durumları ve tedavilerinin sağlık birimi personeli tarafından kayıt altına alındığı ve takiplerinin yapıldığı belirtilmiş, incelenen belgelerden bu husus teyit edilmiştir.

51. Sağlık servisinde; 1 adet müşahede odası bulunmaktadır. Odada 1 sedye, 1 buzdolabı, lavabo, pansuman malzemeleri ve acil durum çantası olduğu görülmüş, acil durum çantası Ziyaret Heyetindeki hekim tarafından incelenmiş, herhangi bir eksiklik olmadığı tespit edilmiştir. Ancak müşahede odasının yeterli büyüklükte olmadığı, odada bulunan pencere camının kırık olduğu ve engelliler için tehlike arz ettiği görülmüştür.

52. Merkezde bakıma muhtaç⁸ engelli bireylerin fizyoterapist ve sağlık personelinin hazırlanmış olduğu pozisyon çizelgesine göre bakıcı personellerce düzenli olarak belirli saat dilimlerinde pozisyonlarının değiştirilerek ve risk grubundaki engellilere havalı yatak kullanılarak yatak yaralarının engellenmesine çalışıldığı bilgisi edinilmiştir.

53. Ziyaret tarihinde Merkezde 1 tam bağımlı engelli birey bulunmaktadır. İlgili bireyin enfeksiyon riski olması sebebiyle tek başına bir odaya yerleştirildiği görülmüştür. Ziyaret Heyetinde bulunan hekim tarafından ilgili bireyin muayenesi yapılmış ve Merkez koşullarının ilgili bireyin bakım ve tedavisinin idamesine elverişli olmadığı tespit edilmiştir.

54. Engelli bireylerin kullandığı ilaçların Merkez personeli tarafından hazırlandığı belirtilmiştir. Ziyaret Heyetince, engelli bireylere ait ilaçların ayrıştırıldığı, her hastaya verilen ilaçların doz bilgileri ile birlikte kayıt altına alındığı, kırmızı ve yeşil reçeteli ilaçların ayrı bir alanda kilitli bir dolapta tutulduğu görülmüştür. İlaç kullanımının bakıcı personelin gözetiminde ve takibinde sağlandığı belirtilmiştir.

55. Merkezde ilk yardım uygulamalarının sağlık servisinde çalışan personel tarafından yapıldığı, ihtiyaç duyulması halinde ise 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak destek talep edildiği ve ambulansın Merkeze kısa süre içinde ulaştığı öğrenilmiştir.

56. Düzenli aralıklarla engelli bireylerin hastaneye götürülerek sağlık taramalarının yapıldığı belirtilmiş, incelenen belgelerden düzenli aralıklarla sağlık taramalarının gerçekleştirildiği görülmüştür.

⁸ 30/7/2006 tarihli ve 26244 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Resmî Kurum ve Kuruluşlar Bakım Merkezleri Yönetmeliği’nin “Tanımlar” başlığını taşıyan 4’üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi: “*Bakıma muhtaç özürlü, özürlülük sınıflandırmasına göre ağır özürlü olduğu belgelendirilenlerden, günlük hayatın alışılmış, tekrar eden gereklerini önemli ölçüde yerine getirememesi nedeniyle hayatını başkasının yardımı ve bakımı olmadan devam ettiremeyecek derecede düşkün olan kişiyi ... ifade eder.*”

57. Merkezde, evde sağlık hizmetleri kapsamında ağız ve diş sağlığı merkezinden gelen personel tarafından diş kontrolleri ve tedavilerinin yapıldığı bilgisi edinilmiştir.

58. Engelli bireylerin ajite anlarında herhangi bir kısıtlama yöntemi uygulanmadığı öğrenilmiştir. Engelli bireylerin ajite/kriz anlarında kendisine veya çevresine zarar vermemesi için konuşularak ikna edilmeye çalışıldığı, kendisine veya çevresine zarar verebileceği eşyaların engelli bireyden uzaklaştırıldığı belirtilmiştir.

59. Merkezde engelli bireyler için kullanıma özgülenmiş bir araç bulunduğu, araçta tekerlekli sandalye ile kullanıma elverişli asansör sistemi bulunduğu görülmüştür.

60. Merkez İdaresi tarafından; engelli bireylerin kişisel bakımının bakıcı personel tarafından yapıldığı, engelli bireylere yaz aylarında haftada 3 gün, kış aylarında ise haftada 1–2 gün banyo yaptırıldığı, ayrıca ihtiyaç hâlinde herhangi bir kısıtlama olmaksızın banyo yaptırılabilirdiği ifade edilmiştir. Görüşülen engelli bireyler de banyo ve kişisel bakım konusunda bakıcı personelin kendilerine yardımcı olduklarını belirtmişlerdir⁹.

61. Merkezde görevli bir berber bulunduğu, erkek engelli bireylerin 2 haftada bir saç, haftada bir ise sakal tıraşlarının yapıldığı öğrenilmiştir.

62. Engellilere; ped, hasta bezi, diş fırçası, sabun ve şampuan gibi kişisel hijyen malzemelerinin Merkez İdaresi tarafından temin edildiği bilgisi edinilmiştir.

E. Psikososyal Servis Hizmetleri

63. Merkez psikososyal servisinde 1 psikolog ve 4 sosyal çalışmacı görev yapmaktadır. Psikososyal serviste bir görüşme odası bulunduğu ve bu odada herhangi bir kamera olmadığı görülmüştür.

64. Psikososyal servis tarafından; engelli bireylerin Kuruma kabul, nakil ve Kurumdan ayrılma işlemlerinin, engellilerle bireysel görüşmelerin ve vasilik işlemlerinin gerçekleştirildiği öğrenilmiştir.

65. Merkezde koruma altına alınan engelli bireyler ile bireysel ve grup çalışmaları yapıldığı ve ortalama 30 günde bir olmak üzere bireysel görüşmeler gerçekleştirildiği bilgisi edinilmiştir. Toplu görüşmelerde engelli bireylerin uyum ve davranış bozukluklarına ilişkin bilgilendirmelerde bulunduğu öğrenilmiştir. Merkezde bulunan görüşme odasında

⁹ Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik, md.28: “(1) Bakım hizmetleri, özürünün bakımına yönelik olarak kişisel bakım hizmetlerini kapsar.”

psikososyal servis tarafından gerçekleştirilen bireysel görüşme ve grup görüşmelerinin takibinin sağlanması için bir kayıt veya çizelge tutulmadığı¹⁰ tespit edilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen engelli bireyler tarafından psikososyal servisin kendileri ile düzenli olarak görüşme gerçekleştirdiği ve kendileri de talep ettiklerinde servis personeli ile görüşebildikleri ifade edilmiştir.

66. Psikososyal servis tarafından Merkezde görev yapan bakıcı personel ile de zaman zaman görüşme yapıldığı ve söz konusu personelin meslek içi eğitiminin takip edildiği bilgisi edinilmiştir.

F. Faaliyetler ve Günlük Yaşam

67. Engelli bireylerin gün içerisinde mevsim şartlarına uygun olacak şekilde açık havadan yararlandırıldığı, fiziksel engeli bulunan bireylere bakıcı personelin destek sağladığı ifade edilmiştir. Ziyaret esnasında engelli bireylerin Merkez bahçesinde vakit geçirmekte olduğu görülmüştür. Merkezde 1 kapalı spor salonu olduğu ancak söz konusu salonunun aktif olarak kullanılmadığı görülmüştür. Açık alanda ise engelli bireylerin faydalanabileceği bir spor alanı bulunmadığı anlaşılmıştır¹¹.

68. Merkezde koruma altında bulunan 7 engelli bireyin özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde eğitimlerinin ve rehabilitasyonlarının devam ettiği ve bu bireylerin faaliyetlere düzenli olarak katılımının sağlandığı bilgisi edinilmiştir.

69. Merkezde 50 kişi kapasiteli 1 konferans salonu bulunmaktadır. Söz konusu salonda doğum günü, yılbaşı kutlamaları, film izleme etkinlikleri, müzik etkinlikleri, Merkez personeline yönelik meslek içi eğitimler gerçekleştirildiği bilgisi edinilmiştir. Görüşme

¹⁰ Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik, m.43: “g) Sosyal çalışmacının görevleri aşağıda belirtilmiştir. 1) Merkezde bulunan özürlü bireyler ve bunların aileleri ve yakınları ile sosyal hizmetin yöntem ve tekniklerini kullanarak mesleki çalışmalar yapmak. 2) Yapılan çalışmaları kaydetmek.” “h) Psikologun görevleri aşağıda belirtilmiştir. 1) Merkezde bulunan ve müracaat eden özürlü bireylerin psikolojik tanısına yönelik olarak çeşitli gözlem ve görüşme tekniklerini kullanarak ölçme değerlendirmelerini yapmak, duygusal, davranışsal sorunlarına yönelik ölçme ve değerlendirmelerini yaparak çözümüne yönelik programlar hazırlamak, uygulamak, uygulanmasını takip etmek.”

¹¹ Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik, m.28: “Merkezlerde, özürlü bireylerin özür durumları dikkate alınarak bakım ve rehabilitasyonu için uygun bir şekilde düzenlenmiş; idari ve mesleki personel birimleri, kişisel çalışma odaları, grup çalışması odaları, yatakhaneler, mutfak, uygulama mutfağı, yemekhane, bilgisayar odası, çok amaçlı salon, dinlenme ve oyun salonu, fizyoterapi salonu, günlük yaşam ünitesi, iş uğraşı ve üretim atölyeleri, mülakat odası, aile eğitimi salonu, arşiv, spor salonu, bağımsız yaşam üniteleri, misafir veya görüşme odası, çamaşırhane, banyo, tuvalet, revir, ilk kabul ve gözlem odası, sakinleşme ve kontrol odası, ambar, teknisyen odaları, berber, terzi, depo ile gereksinim duyulan diğer bölümler bulunur.”

gerçekleştirilen engelli bireyler tarafından Merkezde düzenlenen etkinlik ve faaliyetlerin artırılması talep edilmiştir.

70. Merkezde 1 etkinlik odası bulunmaktadır. Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğünden gelen öğretici tarafından engelli bireylere yönelik hediyelik eşya yapımı, şiş ve tığ örücülüğü ile ürün yapma, fidan-fide üretimi ve peyzaj uygulamaları eğitimlerinin düzenlendiği ve bu eğitimlerden faal olarak 10 engelli bireyin faydalandığı öğrenilmiştir.

71. Merkezde kütüphane bulunmadığı ancak engelli bireylerin talep etmesi durumunda kitap temin edilebildiği öğrenilmiştir.

G. Dış Dünyayla İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

72. Merkez İdaresi tarafından, engelli bireylerin, ailelerinin talepte bulunmaları halinde, gerekli incelemenin ardından aile yanına izinli olarak gönderilebildiği belirtilmiştir. Merkezde kalmakta olan engelli bireylerin yemek, uyku ve ilaç saatleri dışında kalan vakitlerde, sosyal servisin bilgisi ve izni dâhilinde bakıcı personelin refakatinde Merkez dışına çıkabildikleri, ayrıca yıllık 30 gün izin kullanma haklarının bulunduğu belirtilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen engelli bireyler tarafından izin haklarının kullanımı konusunda herhangi bir sorun yaşanmadığı ifade edilmiştir.

73. Merkez İdaresi tarafından perşembe günlerinin engelli bireylerin telefonla görüşme günü olarak belirlendiği, bu günler haricinde de engelli bireylerin aileleri ile görüşme talepleri olması halinde taleplerinin karşılandığı, engelli bireylerin mevcut sabit telefon hattı veya ihtiyaç halinde görev yapmakta olan personelin şahsi telefonları ile aileleri, vasileri veya akrabaları ile telefon görüşmesi gerçekleştirebildikleri; ayrıca talepte bulunulması ve uygun görülmesi halinde telefon, bilgisayar ve internet kullanımına izin verildiği belirtilmiştir. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen engelli bireyler aileleriyle görüşme konusunda herhangi bir problem yaşamadıklarını, Merkez personelinin bu konuda gerekli desteği sağladığını ifade etmiştir.

74. Yaşam evlerinde radyo ve televizyon bulunmakta olup engellilerin kolaylıkla erişim sağlayabildikleri anlaşılmıştır. Televizyon kanalları incelenmiş ve engellilerin ilgi alanlarına hitap eden çeşitli sayıda kanal bulunduğu görülmüştür.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

75. TIHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli, ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Merkez İdaresince Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletmeksizin erişimi sağlanmış, gerekli bilgi ve belgelere erişimde bir sorun yaşanmamıştır. Bu çerçevede Merkez İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Önceki Ziyarete Verilen Tavsiyelerin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler

TAVSİYELER	TAVSİYE VERİLEN KURUM VE YERİNE GETİRİLME	AÇIKLAMA
Merkezde hizmet alan engelli bireylerin öz bakım ve bağımsız yaşam becerilerini geliştirmek ve toplum içerisinde daha uyumlu hareket edebilmelerini sağlamak amacıyla Merkezde ergoterapist ¹² görevlendirilmesi,	Merkez İdaresi	Merkez İdaresi tarafından engelli bireylerin yaşam kalitelerinin yükseltilmesi için ergoterapist istihdamı amacıyla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile gerekli yazışmanın yapıldığı ancak Bakanlık tarafından kadro tahsis edilmediği belirtilmiştir.
	<i>Yerine Getirilmedi</i>	

¹² Ergoterapi, bir sağlık sorunu nedeniyle kronik olarak fonksiyon kaybı yaşayan kişilerin günlük yaşantılarında diğer bireylere olan bağımlılığını azaltmayı ve işlevselliklerini arttırmayı hedefleyen yöntemler bütünüdür. Ergoterapistler, kişiye günlük yaşam aktivitelerini yapabileme becerisi kazandırarak, bireyin günlük yaşamında bağımsız ve kendine yeter hale gelmesini üzerine çalışmalar yürütür.

<p>Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Resmî Kurum ve Kuruluşlar Bakım Merkezleri Yönetmeliği'nin 37'nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde yer alan "<i>Bedensel, zihinsel ve ruhsal bakıma muhtaç özürlülerin mümkün olduğunca yaş ve cinsiyetleri de dikkate alınarak farklı merkezlerde bakılmasına özen gösterilir. Ancak aynı merkez bünyesinde birden fazla özürlü grubuna bakım hizmetinin verilmesi hâlinde katlarının ayrı olması sağlanır</i>" hükmü doğrultusunda, zihinsel ve ruhsal engelli bireylerin farklı yaşam evlerinde kalmasını sağlayacak düzenlemeler gerçekleştirilmesi,</p>	<p>Merkez İdaresi</p>	<p>Merkez İdaresi tarafından engelli bireylerin yaş, cinsiyet ve engel grubu özellikleri dikkate alınarak farklı yaşam evlerinde kalmalarına fizikî imkânlar dahilinde gerekli özenin gösterildiği belirtilmiştir. Görüşülen engelli bireyler tarafından ilgili evin uygunluk durumuna bağlı olarak yerlerinin değiştirilebildiği ifade edilmiştir. Ancak Ziyaret Heyeti tarafından farklı yaş ve engel grubundan az sayıda bireyin aynı evlerde kaldığı görülmüştür.</p>
<p>İdarî binada bulunan asansörün engelliler tarafından refakatsiz kullanımını önlemek için kart ile çalışır hale getirilmesi,</p>	<p>Merkez İdaresi</p>	<p>Merkez idarî binasının ana girişindeki kapının şifre ile açılabilirdiği ve engelli bireylerin Merkez personeli refakati olmaksızın idarî binaya giremedikleri görülmüştür.</p>
<p>Kamera kayıtlarının geriye dönük izlenmesi amacıyla kullanılan</p>	<p>Merkez İdaresi</p>	<p>Merkezde bulunan kameraların takibi ve kayıtların izlenmesi amacıyla</p>

bilgisayarın ivedilikle onarılması veya yenilenmesi,	<i>Yerine Getirildi</i>	kullanılan bilgisayarın kullanılabilir durumda olduğu ve geçmişe dönük 1 aylık kamera kayıtlarının izlenebildiği tespit edilmiştir.
Merkezde kalan engelli bireyler için buldukları evlerin yaşam alanı olduğu ve bazı hallerde güvenlik görevlilerinin evlere girmesi gerekebildiği hususları dikkate alınarak kadın engelli bireylerin mahremiyetinin korunmasını sağlamak için kadın güvenlik görevlisi istihdam edilmesi,	Merkez İdaresi <i>Yerine Getirilmedi</i>	Merkez İdaresi tarafından kadın engelli bireylerin mahremiyetlerinin korunması için kadın güvenlik görevlisi istihdamı amacıyla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile gerekli yazışmanın yapıldığı ancak bu yönde görevlendirme sağlanmadığı belirtilmiştir.
Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliği'nin dış tedavilerine ilişkin ilgili hükümleri doğrultusunda, diş kaybı nedeniyle beslenme güçlüğü yaşayan bireylere implant tedavisi uygulanması için gerekli girişimlerde bulunulması,	Merkez İdaresi <i>Yerine Getirildi</i>	Merkez İdaresi tarafından engelli bireylere yönelik implant tedavisinin engelli yakınları/vasileri aracılığıyla özel diş hastanelerinde yaptırılabilirdiği, devlet hastanesinde ise doktorun önerisi doğrultusunda engelli bireyin diş hastanelerine sevkinin sağlandığı öğrenilmiştir.

Engelli bireylerin diş sağlığının korunması için düzenli diş kontrolü sağlanması,	Merkez İdaresi	Engellilerin düzenli olarak Siirt Ağız ve Diş Sağlığı Merkezine götürülerek kontrol ve takiplerinin yapıldığı, ayrıca hekimlerin zaman zaman Merkezi ziyaret ederek engelli bireylere yönelik diş taraması yaptığı bilgisi edinilmiştir. İlgili husus belgelerin incelenmesi ile teyit edilmiştir.
	<i>Yerine Getirildi</i>	
Merkezde kalmakta olan engelli bireylerin engel gruplarına göre ayrıştırılmasının Merkezin fiziksel imkânları kapsamında mümkün olmaması halinde, gerekli fiziksel düzenlemelerin gerçekleştirilmesi veya kişilerin engel grubu dikkate alınarak uygun yerlere nakillerinin sağlanması,	Siirt Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü	Merkez İdaresi tarafından engelli bireylerin yaşam evlerine yerleştirilmelerinde engel gruplarının gözetildiği ancak fiziksel imkânların yeterince elverişli olmaması nedeniyle tam bir ayrıma gidilemediği, evlerde engelli bireylerin engel gruplarına uygun olarak kendilerine ve çevrelerine zarar vermelerini önlemek amacıyla fiziksel önlemlerin alındığı belirtilmiştir. Ziyaret Heyeti

	<i>Kısmen Yerine Getirildi</i>	tarafından çoğu engelli bireyin engel ve yaş gruplarına uygun diğer engelli bireylerle birlikte kaldıkları görülmüştür. Nakil ihtiyacı halinde ise gecikmeksizin ilgili engelli bireyin naklinin sağlanması için gerekli girişimlerin yapıldığı ve nakledilecek Merkezde uygun yer olması durumunda nakil işleminin gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.
Merkezde kalmakta olan ve ... hastalığı bulunan tam bağımlı bireyin, bedensel engellilere yönelik hizmet veren, durumuna uygun bakım olanaklarına sahip bir Merkeze nakledilmesi,	Siirt Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü	Merkezde halen ... hastalığı bulunan tam bağımlı birey kalmakta olduğu görülmüştür.
	<i>Yerine Getirilmedi</i>	
Merkez yemekhanesinde hazırlanarak engelli bireylere sunulan yemeklere ilişkin aylık menülerin, bir diyetisyen	Siirt Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü	Merkez yemekhanesinde hazırlanan yemeklerin diyetisyen kontrolünden geçmediği bilgisi edinilmiştir.

tarafından düzenli olarak kontrol edilmesinin sağlanması,	<i>Yerine Getirilmedi</i>	
---	---------------------------	--

C. Tavsiyeler

1) Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

76. İnsan hakları ile işkence ve kötü muameleyle mücadele eğitimlerinin meslek içi eğitim programına dâhil edilmesi ve engelli bireylerin mahremiyetine ilişkin yenileme eğitimlerinin gerçekleştirilmesi,

77. Zihinsel ve ruhsal engelli bireylerin farklı yaşam evlerinde kalmasını sağlayacak düzenlemeler gerçekleştirilmesi¹³ *tekiden,*

78. Yaşam evlerindeki bakım ve onarıma ihtiyacı olan alanların tamir ve tadilatının yapılması,

79. Yatak odalarında bulunan dolapların duvara sabitlenmesi,

80. Yaşam evlerinde kullanılmakta olan tuvaletlere tutunma barı eklenmesi¹⁴,

81. Yaşam evlerinde engelli bireylerin odalarında erişilebilir noktalara acil çağrı butonlarının yerleştirilmesi,

82. Merkez sınırları dahilinde bulunan tüm alanların kör nokta kalmayacak şekilde kamera ile izlenebilmesinin sağlanması, kamera sisteminin kayıt süresinin artırılması için gerekli çalışmaların yapılması,

83. Merkezin Türk Standartları Enstitüsü erişilebilirlik belgesi alabilmesi için gerekli çalışmaların başlatılması,

¹³ CPT Standartları, Sosyal Bakım Kurumlarında Özgürlüğünden Yoksun Bırakılan Kişiler, Inf(2020)41, para. 15: “CPT’nin ayrıca ruhsal engelli bireylerle öğrenme engelli bireylerin karıştırılması uygulaması hakkında ciddi şüpheleri vardır. Farklı ihtiyaçları olan bireylerin bu şekilde ortak konaklaması, bireyler için uygun bakımın sağlanamamasına ve uygun terapötik programların geliştirilememesine neden olabilir. Komite, böyle bir uygulamanın her iki grup için de yararlı olduğuna ikna olmaktan uzaktır.” Ayrıca Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Resmî Kurum ve Kuruluşlar Bakım Merkezleri Yönetmeliği’nin 37’nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendine göre de “Bedensel, zihinsel ve ruhsal bakıma muhtaç özürlülerin mümkün olduğunca yaş ve cinsiyetleri de dikkate alınarak farklı merkezlerde bakılmasına özen gösterilir.”

¹⁴ 6701 sayılı Kanununun 2’nci maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi uyarınca makul düzenleme: “Engellilerin hak ve özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, mali imkânlar nispetinde, ölçülü, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri” ifade eder.

84. Merkezde bulunan yumuşak odanın kullanılabilir hale getirilmesi için çalışmalar yürütülmesi ve yumuşak odanın kullanımının takibinin sağlanması için kayıt defteri tutulması,

85. Psikososyal servis tarafından Merkezde koruma altına alınan engelli bireyler ile gerçekleştirilen bireysel ve grup görüşmelerinin oluşturulacak bir çizelge ile kayıt altına alınarak düzenli görüşme gerçekleştirilmesinin sağlanması,

86. Müşahade odası olarak daha uygun ve yeterli büyüklüğe sahip bir odanın tahsis edilmesi,

87. Merkezde koruma altına alınan engelli bireylerin faydalanabilecekleri bir spor alanı oluşturulması ve engelli bireylere yönelik sosyal ve sportif faaliyetlerin sayısının artırılması,

88. Merkezde koruma altına alınan engelli bireylerin faydalanabilecekleri bir kütüphanenin oluşturulması,

hususları tavsiye edilmektedir.

2) Siirt Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

89. Merkezde kalmakta olan engelli bireylerin engel gruplarına göre ayrıştırılmasının Merkezin fiziksel imkânları kapsamında mümkün olmaması halinde, gerekli fiziksel düzenlemelerin gerçekleştirilmesi veya kişilerin engel grubu dikkate alınarak uygun yerlere nakillerinin sağlanması **tekiden,**

90. Merkezde kalmakta olan ve ... hastalığı bulunan tam bağımlı bireylerin, bedensel engellilere yönelik hizmet veren, durumuna uygun bakım olanaklarına sahip başka bir Merkeze nakledilmesi **tekiden,**

91. Merkez yemekhanesinde hazırlanarak engelli bireylere sunulan yemeklere ilişkin aylık menülerin, bir diyetisyen tarafından düzenli olarak kontrol edilmesinin sağlanması **tekiden,**

92. Merkezde kalan engelli bireyler için buldukları evlerin yaşam alanı olduğu ve bazı hallerde güvenlik görevlilerinin evlere girmesi gerekebildiği hususları dikkate alınarak kadın engelli bireylerin mahremiyetinin korunmasını sağlamak için kadın güvenlik görevlisi istihdam edilmesi¹⁵,

¹⁵ CPT, 9'uncu Genel Rapor, Inf (99)12, para. 26: "Karma cinsiyette personel alıkonulma yerlerinde kötü muameleye karşı önemli bir güvencedir. Hem erkek hem de kadın personelin mevcudiyeti, hem gözetim ortamı açısından hem de bir alıkonma yerinde bir dereceye kadar normalliğin teşvik edilmesi açısından faydalı bir

hususları tavsiye edilmektedir.

3) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

93. Merkezde hizmet alan engelli bireylerin öz bakım ve bağımsız yaşam becerilerini geliştirmek ve toplum içerisinde daha uyumlu hareket edebilmelerini sağlamak amacıyla Merkezde ergoterapist görevlendirilmesi,

94. Merkezde, zihinsel ve ruhsal engelli bireylerin farklı yaşam evlerinde kalmasını sağlayacak düzenlemeler yapılması,

95. Merkezde görev yapan bakıcı personel sayısının artırılmasının değerlendirilmesi, hususları tavsiye edilmektedir.